

Романчук Ігор Богданович

студент групи ФПФМ-21

Тернопільського національного економічного університету

Науковий керівник – д.е.н., професор Кириленко О.П.

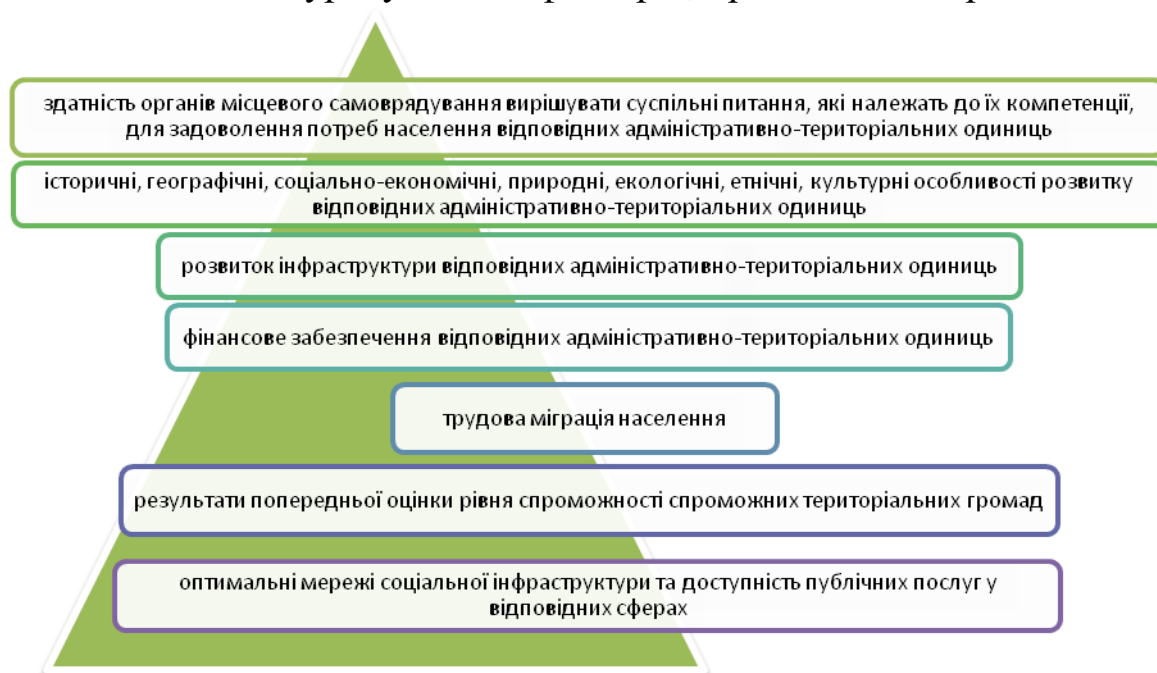
МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Процес об'єднання територіальних громад відбувається в державі згідно визначених перспективними планами та стратегіями пріоритетів і цілей. Для практичної їх реалізації створено відповідну правову базу. Так, у 2015 р. була затверджена Методика формування спроможних територіальних громад. Постановою Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 34 затверджена нова редакція даної методики [1]. Методика таким чином визначає порядок розроблення і схвалення перспективного плану формування проектних спроможних територіальних громад.

Вихідним поняттям чинної правової бази децентралізації є поняття «проектна спроможна територіальна громада», згідно Методики, це – територіальні громади сіл, селищ, міст, які в результаті добровільного об'єднання (добровільного приєднання до об'єднаної територіальної громади) здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання публічних послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Об'єднання громад повинно відбуватися навколо певного центру, тому у Методиці визначено, що потенційний адміністративний центр спроможної територіальної громади – це населений пункт (село, селище, місто), який має найбільш розвинуту інфраструктуру і, як правило, розташований найближче до географічного центру території спроможної територіальної громади. Крім того введено поняття «зона доступності потенційного адміністративного центру спроможної територіальної громади» як територія навколо потенційного адміністративного центру спроможної територіальної громади, що визначається з урахуванням доступності публічних послуг у відповідних сферах на території такої громади.

Сам процес об'єднання відбувається не стихійно, а має відповідне наукове підґрунття. Формування проектних спроможних територіальних громад здійснюється з урахуванням факторів, приведених на рис. 1.

Рис. 1. Фактори формування спроможних територіальних громад

Примітка: складено автором.

Слід зазначити, що у новій редакції Методики уряд зробив акцент на порядку розроблення перспективних планів та формуванні спроможних громад. Справа в тому, що діяльність щодо розробки перспективних планів набуває особливої актуальності, адже у багатьох адміністративно-територіальних одиницях таких планів немає, а це заважає забезпеченню збалансованого розвитку громад, унеможлиблює їх об'єднання.

Необхідно позитивно оцінити зміни, що відбулися у підходах щодо встановлення рівня спроможності громад. Якщо раніше регламентувалося лише створення центру потенційної громади, то тепер це проводиться за допомогою певних критеріїв, такими в даний час є:

1) чисельність населення, що постійно проживає на території спроможної територіальної громади;

2) чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території спроможної територіальної громади;

3) площа території спроможної територіальної громади;

4) індекс податкоспроможності бюджету спроможної територіальної громади;

5) частка місцевих податків та зборів у доходах бюджету спроможної територіальної громади.

Загалом рівень спроможності територіальної громади визначається за сумою числових значень критеріїв і може бути низьким, середнім та високим:

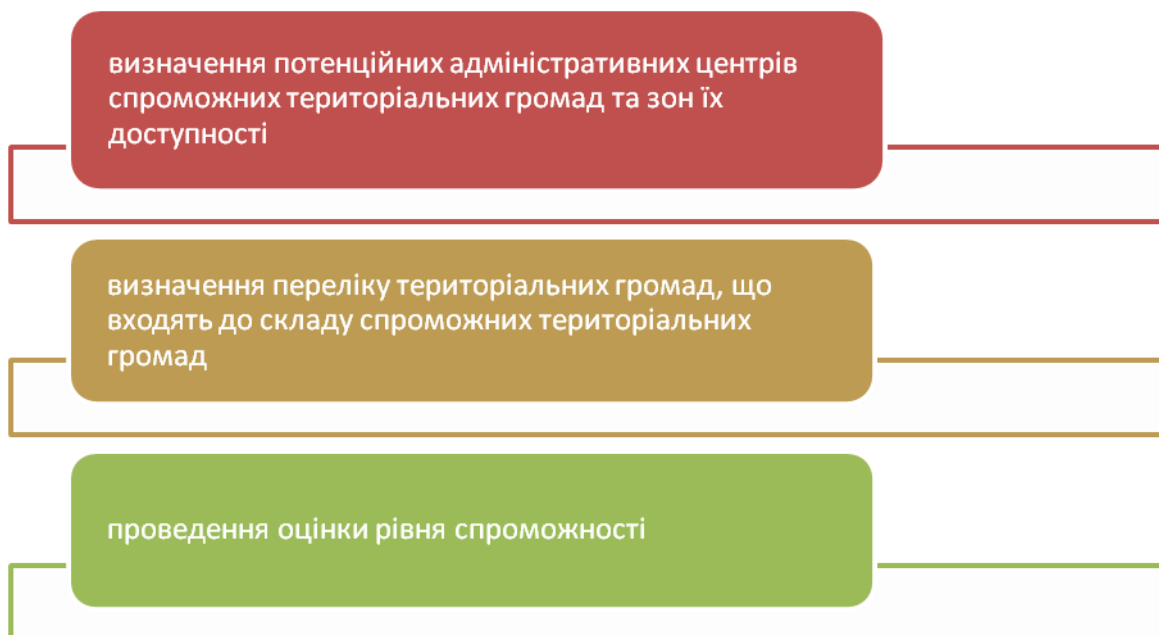
- низький рівень спроможності – від 1,5 до 2,1;
- середній рівень спроможності – від 2,2 до 3,8;
- високий рівень спроможності – від 3,9 до 5.

Встановлено, що рівень спроможності громад буде враховуватися при розробленні чи внесенні змін до перспективних планів. При цьому, кількість громад з низьким рівнем спроможності не може перевищувати 10% від загальної кількості спроможних громад області. Відтепер при формуванні спроможних територіальних громад мають братися до уваги ще й оптимальні мережі соціальної інфраструктури та доступність публічних послуг.

З п'яти критеріїв спроможних територіальних громад – два, які мають фінансовий зміст, це – індекс податкоспроможності бюджету спроможної територіальної громади та частка місцевих податків та зборів у доходах бюджету спроможної територіальної громади. Такий акцент у чинній Методиці не випадковий, адже фінансова сторона процесу об'єднання громад є чи не самою важливою. Тому що об'єднання декількох «бідних» у фінансовому змісті територій не може призвести до утворення однієї «багатої» і не обов'язково вона стане саме фінансово спроможною.

Як бачимо з назв цих двох критеріїв, основу фінансової бази території становлять податки, як головне джерело формування місцевого бюджету. Держава визначає склад податків та інших надходжень до місцевого бюджету, це закріплено у Бюджетному кодексі України. Особливо слід відзначити, що як окремий критерій виділено частку місцевих податків та зборів у доходах місцевого бюджету. І це не випадково, адже саме місцеві податки і збори виступають одним з основних атрибутів дієздатного інституту місцевого самоврядування. Позитивно необхідно відзначити, що протягом останніх років в процесі вдосконалення системи оподаткування відбулося суттєве посилення фіскальної ролі цієї групи податків, а також спостерігається збільшення їх частки у доходах місцевих бюджетів.

На рис. 2 показано етапи формування спроможних територіальних громад:

Рис. 2. Етапи формування спроможних територіальних громад

Примітка: складено автором.

Даний процес, згідно нових підходів, суттєво спрощений: від визначення потенційних адміністративних центрів спроможних територіальних громад та зон їх доступності, визначення переліку територіальних громад, що входять до складу спроможних територіальних громад – до проведення оцінки рівня спроможності.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що формування спроможних територіальних громад в Україні відбувається відповідно до чинної нормативної бази. Разом з цим, темпи створення ОТГ характеризуються певною нестабільністю, що потребує застосування примусового порядку створення ОТГ для форсування та завершення процесу децентралізації. Починаючи з 2015 року по кінець 2019 року в Україні створено 1029 ОТГ, проте спроможними з них на даний час визнано 876 ОТГ [2].

Література:

1. Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF> (дата звернення: 01.11.2019 р.).
2. Звіт Міністерства розвитку громад та територій. URL: <http://www.minregion.gov.ua/press/news/zvit-ministerstva-rozvitku-gromad-ta->

Ромах Світлана Адамівна
*начальник відділу культури
та туризму Чемеровецької селищної ради*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА

Розвиток сфери культури в Україні протягом тривалого часу не був визначений пріоритетом державної політики. Відсутність належної уваги та підтримки з боку державної влади значною мірою спричинило виникнення негативних явищ у цій сфері, для подолання яких необхідно створювати такі умови, які б сприяли подоланню труднощів з подальшим розвитком сфери культури й поступовим її входженням у ринкову економіку. Розвиток ринкових відносин в Україні характеризується політичною та економічною нестабільністю, що обумовило погіршення стану сфери культури, фінансування якої останніми роками здійснюється за залишковим принципом.

Дослідження та впровадження прогресивного європейського досвіду державного управління у вітчизняну сферу культури, налагодження та зміцнення культурних, комунікаційних зв'язків України з міжнародними інституціями повинні стати стратегічно важливими завданнями та головною умовою подальшої інтеграції у європейську спільноту.

Європейські країни протягом останніх десятиліть приділяють значну увагу налагодженню партнерської співпраці держави з недержавним сектором для втілення ефективної культурної політики. У свою чергу, комерційні та громадські організації в залежності від специфіки соціально-економічного стану країни на тому чи іншому етапі її розвитку виробили різні моделі взаємодії з урядом, і стали важливим партнером у реалізації культурної політики суспільства [1, с. 221].

В Україні вже неодноразово робилися спроби щодо реформування сфери культури та системи її фінансування на зразок європейського стандарту, але вони не принесли відповідних результатів. Великою проблемою залишається непослідовність та безсистемність дій органів влади.